

Mate Šimundić / Hrvatski smrtni put / 2001.

OTOK BRAČ - Stjecajem ratnih događaja otok Brač bi većim bojištem 1944" ali i ubijalištem njemačkih ratnih zarobljenika. Zarobljenih na samu Braču, ali i na dalmatinskome kopnu. U nekoliko oštih sukoba partizani bijahu nadjačali njemačke vojnike, i preživjeli se predali. Bit će kako držahu, da se prema zarobljenicima partizani odnose po zahtjevima međunarodnoga ratnoga prava. Mnogi se prevarili, pa i oni.

Otok Brač, reklo bi se, obiluje ponorima i jamama. A one biše kano naručene za partizanska krvoločva. Trogodištnje njihovo iskustvo potvrdilo, da odlično znaju, gdje se nahodi koja jama. Tih kao da je više dubljih i širih na istočnoj polovici najvećega hrvatskoga otoka. Po završnim bitkama na Braču, prema uvjerljivim podacima, predalo se 1.300 njemačkih vojnika. Koliko je znano, niti jedan nije preživio. Njihovim su tielima punjene jame, njih više od 20. Kako je i predpostaviti, te su jame raznolike dubine i širine. Jedna je vrlo duboka, također i široka. Po koji je zarobljenik živ turan u jamu. Gutale ih njihove dubine. Kako to već bivalo u partizanskome nepisanu zakonu, prie smrti morahu se svući i izuti. Udaranje štapovima i kopitnicama prie smrti bijaše gotovo obvezatan obred. Kada je u jamu ubačeno više trupala, onda je bilo pustano po nekoliko ručnih bomba kano milostni dar, da se ranjeni ne muče, kako govorili ubijatelji. Stvarno se time hotjelo dokrajčiti ranjene, kako možda ne bi izišli iz neobične grobnice. Prema kraju rata i u poraću takvim će se načinom ubijanja služiti partizani sve više i više. Svoj su krvavi obrt bezpriekorno obavljali. Zaplienjenih ručnih bomba i drugih eksplozivnih naprava imavali do mile volje, stoga se izživljavali i na mrtvima. Bilo im to i kao nekakva igra.

Stranica 276

2002-02-28, SLOBODNA DALMACIJA (Selca)

OTKRIĆE SPELEOLOGA SPLITSKOG »ŠPILJARA« PRILIKOM ISTRAŽIVANJA NA BRAČU

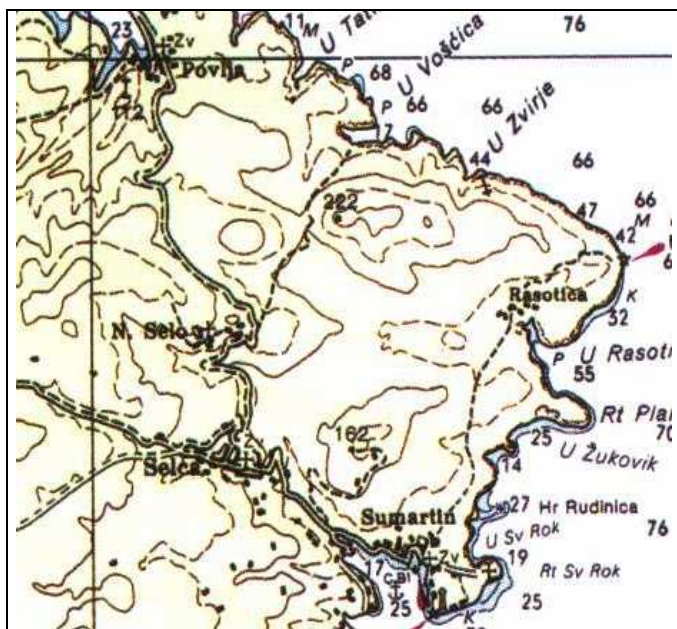
U jamama kod Selaca pronadeni kosturi njemačkih vojnika

BRAČ - Speleolozi splitskog »Špiljara« su na udaljenosti od pet kilometara sjeverno od mjesta Selca, na krajnjem jugoistoku otoka Braća u jami na dubini od 12 metara pronašli četiri ljudska kostura u dijelovima. Po pronađenim ostacima potplata vojničkih čizama, te dugmadi s košulja i odora pretpostavlja se da je riječ o njemačkim vojnicima iz Drugog svjetskog rata, a to se poklapa i s pričama mještana

koji se sjećaju tih nesretnih događaja.

Osam je speleologa krenulo na Brač u dvodnevnu akciju s ciljem obilaska i istraživanja jama na području Selca - **Sumartin** koje je još 1913. godine posjetio češki speleolog prof. Karel Albsolon, pa su »špiljari« pokušali pronaći jamu Ješkalovica. Tako su došli i do jame poviše

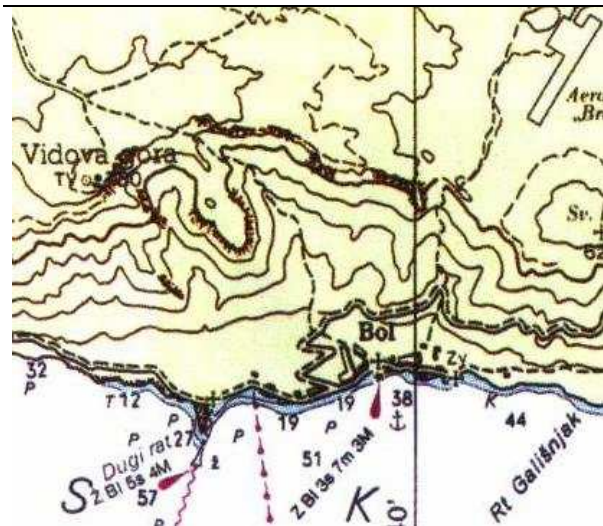

Selaca. Na ulazu u jamu su uočili stari zahrđali zabijeni alpinistički klin što je dokaz da se unutra već netko spuštao. Kako se pretpostavlja, u jamu su se šezdesetih godina spustili speleolozi Speleološkog društva Hrvatske koji su obavili opsežno istraživanje stotinjak jama i špilja na otoku Braču za potrebe bivše JNA. Naime, u elaboratu koji je tada napravljen ne navode se podaci o nalazu kostiju. Splitski speleolozi su u jami, čija je dubina oko 30 metara, na dnu ulazne vertikale od 12 metara prvo naišli na bedrene kosti koje su virile iz nanosa blatne zemlje, a nekoliko metara niže su pronašli lubanje koje su bile razbacane po kosini kamenog sipara. Osim kostiju i lubanja speleolozi su naišli i na ostatke

granate koja je najvjerojatnije bačena da bi egzekutori njemačkih vojnika bili sigurni da su oni dolje ubijeni.

Ovo je inače već treća jama na Braču, gdje su pronadeni ostaci ljudskih kostiju, uz onu pod nazivom **Vićja jama** ispod Vidove gore gdje su francuski speleolozi početkom 70-ih godina pronašli ljudske ostatke. Članovi »Špiljara« su prije nekoliko godina također na otoku Braču, **jugozapadno od Vidove gore** u jami dubokoj 100 metara pronašli ljudski kostur.

Ova treća bračka jama ima otvor okruglog oblika promjera jedan metar i nalazi se u zaravni na skrovitom mjestu, na **potezu Selca-Povlja**, a od puta je udaljena samo 300 do 400 metara. Ispod 12 metra gdje su pronašli ljudske kosture slijedi kosa dvorana četiri puta četiri metra, te sljedeća vertikalna od šest metara iz koje vodi uski prolaz u najdublji dio jame od 30 metara. Na dnu su pronadene dvije prostorije koje su bogato zasigane špiljskim ukrasima. U ovoj istraživačkoj akciji sudjelovali su Marijana Franićević, Feda Čizmić, Slaven Nižetić, Sandro Šarunić, Nenad Bezmalinović-Galaksija, Nenad Zlatar-Bigi, Maruška Alduk i Tonći Rada.

Kako su nam rekli speleolozi na širem splitskom području je do sada locirano **desetak jama** u kojima su pronađeni ljudski ostaci iz Drugog svjetskog rata. Najpoznatiji je **Kevina jama**, a ostale su na **Kozjaku, Mosoru, Šolti i Braću**.

Žaklina MATAS

